

Neige Sinno

Tiikerin raatelu

Suomentanut Sampsu Peltonen

Atena

1. painos 2024

Ranskankielinen alkuteos *Triste tigre*

Triste tigre © P.O.L Editeur, 2023

Suomenkielinen laitos © Atena / Kustannusosakeyhtiö Otava Oy 2024

Atena

PL 436, 40101 Jyväskylä

www.atena.fi

ISBN 978-951-1-49146-0

OTAVA
KIRJAPAINO
Keuruu 2024

*”Tuo tunne oli jotakin aivan erityistä: painostava,
inhottava ahdistus, aivan kuin vieressäni olisi istunut
jonkun juuri tappamani henkilön pienikokoinen haamu.”*

Nabokov: *Lolita*, suom. Eila Pennanen ja Juhani Jaskari

Luku I

KUVAUKSET

Raiskaajani kuvaus

Sillä kyllähän minuakin kiinnostaa pohjimmiltaan eniten se, mitä liikkuu pahantekijän päässä. Uhrien kanssa on helppoa, kaikkihan heidän asemaansa voivat asettua. Vaikka traumaa ei olisi itse kokenut, trauman aiheuttaman muistimenetyksen, lamaannuksen ja sanattoman hädän voi kuvitella, tai ainakin luulee voivansa kuvitella.

Pahantekijän kanssa näin ei ole. Että joku voi saada erektion, kun on samassa huoneessa seitsemänvuotiaan lapsen kanssa ja miettii, mitä on luvassa; että joku lausuu sanat, joilla saa lapsen tulemaan luokseen, panee kiihottuneen kalunsa lapsen suuhun, saa lapsen avaamaan suun ammolleen – onhan sitä kiehtova ajatella. Se ylittää ymmärryksen. Entä sitten kun se on ohi, miten voi pukea vaatteet takaisin ylleen ja palata muina miehinä perheensä pariin. Ja kun on kerran antanut tälle hulluudelle vallan, miten voi tehdä sen uudestaan, jatkaa sitä vuosien ajan. Kenellekään puhumatta. Uskoa, ettei jää kiinni, vaikka hyväksikäyttö vain yltyy asteittain. Kun tietää, ettei ilmiantoa tule. Ja kun se silti tulee, julkeaa valehdella, tai julkeaa kertoakin totuuden, tunnustaa teot, ja vuosien vankilatuomion saatuaan ilmoittaa pitävänsä rangaistusta ylimitoitettuna. Vaatii oikeutta

armahdukseen. Puuskahtaa, että on ihminen eikä mikään hirviö. Ja pääsee tuomion kärsittyään vapaaksi ja aloittaa uuden elämän.

Vaikka minä olen nähnyt tämän hyvin läheltä, niin läheltä kuin nähdä voi, ja vaikka olen pohtinut asiaa vuosikautia, se ylittää minunkin ymmärrykseni.

Kuvaus

Jos hänestä panisi merkille vain yhden asian, se olisi hänen energiansa. Hän on eläväinen. Aina liikkeessä, toiminnan mies. Samanlainen pienestä pitäen, samoin kuin veljensä. Heitä oli kolme peräperää syntyntyä poikaa, perhe sai olla helisemässä pienessä Pariisin esikaupunkialueen asunnossaan. Isä yritti keskittyä maalaamiseen. Huusi, ettei pysty keskittymään tällaisessa metelissä! Äiti hyssytteli lapsia, vei toiseen huoneeseen tai puistoon päästelemään höyryjä, satoi tai paistoi. Koska isän intohimo, maalaaminen, ei tuonut leipää pöytään, hän piti piirustustunteja ja perusti firman, joka kaupitteli designtakkoja. Nämä vielä 1970–1980-luvuilla suositut designtakat näyttävät nykyään täysin naurettavilta, tai miksei hauskoiltakin, riippuu milta kantilta katsoo, mutta ainakaan kenellekään ei enää tulisi mieleenkään asennuttaa kotiinsa psykedeelisesti muotoiltua kummallista möhkälettä, jossa on lasinen tulipesä. Siihen aikaan ne ilmeisesti myivät ihan mukavasti. Kummankin puolen isovanhemmat olivat Pohjois-Ranskan työläisiä, läheltä Boulogne-sur-Meriä, jossa perheellä oli vieläkin kerrostaloasunto lomapaikkana. Äiti taisi hoitaa takka-firman paperityöt, piti huushollia, pysytteli isän varjossa. Ei mitään ihmeellistä, tavallisia alemman keskiluokan pariisilaisia, eivät rikkaita eivätkä köyhiä. Pojista yksikään ei lähtenyt opiskelemaan, kaikki lensivät pesästä kirjoitusten

jälkeen. Vanhin kauppa-alalle, keskimmäinen armeijaan ja isäpuoleni asepalvelukseen Alpeille, josta hän ei koskaan palannut Pariisiin. Vanhemmat olivat ankaria, lapset oli kasvatettu vanhanaikaisesti kurissa ja nuhteessa. Hän oli ylpeä vähän kovakouraisesta kasvatuksestaan, samoin partiokokemuksestaan sekä kaikesta muustakin sellaisesta minkä voi katsoa kouluttaneen häntä. Kaikki se oli omalta osaltaan kasvattanut hänen tarmoaan, hänen elämänhaluaan, oppimishaluaan, valloitushaluaan.

Minun on vaikea kuvitella isäpuoltani Pariisin lähiöihin. Olen aina nähnyt hänet vuorilla ja urheilu- tai työvaatteissa. Kuitenkin hän oli kahdeksantoistavuotiaaksi asti siisti kaupunkilaispoika, joka kävi katolista koulua silitetyssä kauluspaidassa, plankatuissa kengissä ja tukka suittuna. Sitten hän lähti Ranskan Alpeille Briançonin ja löysi elämäntyylin, johon kuuluvat raitis ilma ja päivänvalo, kiipeily ja vuoret, liitovarjoilu, vapaus ilman kauluspaitoja ja metron odottelua, ilman sivujakausta ja sunnuntain kirkossakäyntiä.

Tavatessaan äitini vuonna 1983 hän oli kaksikymmentäneljävuotias. He olivat samassa kiipeilyoppaiden koulutuksessa. Hän oli pitkä, urheilullinen ja mukava. Johtajatyypinä hän otti ryhmässä mielellään ohjat käsiinsä pahoissa paikoissa: jos tilanne mutkistui, eteen tuli hankala vuorensinämä tai joku loukkaantui. Hänessä oli karismaa, ystäviä piisasi, tytöt tykkäsivät.

Niin tykkäsi äitinikin. Hänelle tuli uudesta tuttavuudesta mieleen muutamaa kuukautta aiemmin lumivyöryssä kuollut ihastus. Onnettomuus oli saanut äidin pois tolaltaan. Hänestä tuntui, että ilo on kaikonnut elämästä ikuisiksi ajoiksi. Mutta ehkei sittenkään. Hän alkoi tapailla tätä uutta ystävää, joka oli ihastuttavan määrätietoinen ja iloluontoinen. Ihan eri maata kuin Sammy, hänen kahden tyt-

tärensä isä, syrjään vetäytyvä haaveilija. Hurmausyritykset alkoivat heti. Uusi ystävä johdatteli äitini jyrkkiä reittejä pitkin huipuille, jossa luonnon kauneus sai heidät hurmostilaan. He patikoivat vuorilla peräkkäin sanaa sanomatta yläpuolellaan Alppien oikukas kesätaivas, jossa pilvet viiletävät kuin lavasteet, näyttää kuin ne liukuisivat kohti länttä vain paljastaakseen takaansa aina vain uusia taivaita. Alaspäin he palasivat käsi kädessä. Nuorukainen seurusteli toisen kanssa, ja äitini oli neljä vuotta vanhempi ja kahden lapsen äiti. Lapsilla oli nimet kuin Grimmin sadusta, Neige ja Rose, lumi ja ruusu, kuusi- ja neljävuotiaat, tytöt olivat nyt isällään, mutta äidin piti pian hakea heidät, koska hänellä oli ikävä ja koska lapset tarvitsivat häntä. Häntä yllätti, että kanssakäyminen jatkui flirttailua ja alkuihastusta pidemmälle, että nuorimies halusi jatkaa, tavata tytöt, viritää jotain yhdessä. Äitini oli yllätynyt mutta onnellinen. Tuntui että nyt lykästi.

Äitiä miellytti miehen atleettinen vartalo, siitä uhkuva tarmo. Mutta energian ja tarmon mainitsinkin jo. Mies lasketteli, kiipeili, paiski mielellään riuskasti töitä, halusi haastaa ja ylittää itsensä. Ennen oppaaksi ryhtymistä hän oli palvellut alppijääkäreissä, vuoristo-olosuhteisiin erikoistuneissa eliittijoukoissa. Siellä hänet oli pantu juoksemaan iltapimeällä lumisateessa pitkin vuoristoteitä, rämpimään korkealla sijaitseviin majapaikkoihin 80 kiloa kiviä rinkassa, kaivamaan Échellen solassa juoksuautoja pienellä alumiinilapiolla kohmeiset kädet rakoilla, kaikkea sellaista. Se oli hänestä mahtavaa. Äiti ei pasifistina tahtonut ymmärtää, miten sellaisesta mielivaltaisten sääntöjen ja miehisen pullistelun maailmasta voi nauttia. Etenkin kun Sammy oli aikoinaan keplotellut itsensä ulos asepalveluksesta hullun pape-reilla, koska inhosi aseita, univormuja ja julmuutta. Mutta tämä uusi poikaystävä kertoi leireistä kavereiden kanssa, sul-

keisten aikana rakentuvasta toverihengestä ja siitä miten luonnonvoimien armoilla oppii paljon asioita. Hän oli luullut syntyneensä betonilähiön vangiksi, ja vasta urheilun kautta hän löysi uuden maailman. Paluuta vanhaan ei ollut, nyt hän oli löytänyt oman tiensä, ja se kulki luonnon helmassa äitini vierellä.

Vuoristo, alppijääkärit, lähiö, nämä ovat jo kaikki tulleet mainituksi.

Äitini ihastui korkeisiin poskipäihin, tummaan katseen ja mantelinmuotoisiin silmiin, jotka olivat kuin peruja aasialaiselta esi-isältä keskellä muuten niin pohjoisranskalaisia kasvoja. Molemmat vanhemmathan olivat kotoisin Englannin kanaalin rannalta, sieltä tulivat vaalea iho ja kotkannenä.

Mies haaveili suurperheestä. Hän teki äidin kanssa nopeasti kaksi lasta, pojan ja tytön. Jos joku kysyi, hän ilmoitti haluavansa kahdeksan lasta. Kukaan ei kommentoinut. Kaikkien mielestä jo neljässä oli liikaa, mutta sitä olisi ollut kiusallista sanoa ääneen.

Mies oli lapsesta asti pitänyt voinin mausta, maitotuotteista. Hänen äitinsä joulubravuuri oli kahvikreemitäytteenäinen kääretorttu, ja sitä piti joka ainoa joulu yrittää tehdä meillä kotonakin, mutta turhaan. Koskaan se ei ollut aivan yhtä hyvää. Joskus siitä tuli kerrassaan syömäkelvotonta, voi jäi kreemiin mauttomiksi klönteiksi ja sokeri rahisi hampaissa. Joskus maku ja suutuntuma pääsivät jo hyvin lähelle alkuperäistä; tapitimme häntä silmä kovana ja odotimme lopullista tuomiota, ja kun kasvoilta lopultakin välittyi syvä autuus, suurempaa perheonnen hetkeä emme olisi osanneet edes kuvitella.

Hän paloi herkästi auringossa ja kärsi keväisin pahasta siitepölyallergiasta. Aivasteli aivan hulluna.

Hän piti pelaamisesta, mutta raivostui niin herkästi, että pelit päättyvät aina huonosti. Perheen Monopoli-ilta

tai kaverien kanssa otettu erä strategiapeliä saattoi tyssätä kiukunpuuskaan. Hän lopetti kesken kaiken ja löi nyrkin pöytään niin että muovinappulat, vihreät pikkutalot, punaiset hotellit ja leikkirahat lensivät pitkin poikin, ja sitten hän lähti ulos ovet paukkuen.

Sama tenniksen kanssa, näin monta kertaa, miten hän paiskasi mailansa maahan. Mailat ovat kalliita, eikä meillä ollut sellaisiin mielin määrin varaa. Mutta hän ei voinut itselleen mitään, vaan alkoi pää hiessä naama punaisena haukkua vastustajaansa, itseään tai pieleen mennyttä eräpalloa, polki jalkaa silmät vihaa leiskuen ja viskasi mailan päin verkkoaitaa.

Nyt täytyy pitää paussi. Kyllä minä yritin. Halusin kirjoittaa tämän kuvauksen nykyisestä näkökulmastani, kun olen itse aikuinen ja äiti, yritin nähdä sen mitä äitini tuolloin näki, sen mitä lähimpiimme näki, sen millainen mielikuva ruumiinrakenteesta ja kasvoista yleensä syntyy, kun lukee kirjallisen kuvauksen aikuisen silmin, harjaantuneena lukijana, joka on tottunut ihmiskuvauksiin romaaneissa ja artikkeleissa, tottunut katsomaan ja tulkitsemaan kuvia. En vain pysty. Olen kuitenkin kirjoittanut useita novelleja ja romaaneeja, pitäisihän minun yksi ihmiskuvaus saada aikaan. Tällä kertaa se on kuitenkin eri asia. Ensinnäkin siksi että yritän liittää mielessäni säilyneitä muistikuvia tietynlaiseen objektiiviseen totuuteen, joka kuitenkin pakenee minulta valokuvista huolimatta. Toiseksi, tietenkin, koska kyseessä on juuri hän.

Eli siis se kuvaus

Hän on pitkä ja vahva. Jopa petomainen. Hänen äänensä kiihtyy ketterästi hiljaisesta raivokkaaksi. Heti kun jokin alkaa ärsyttää, hän korottaa ääntään. Huutaa. Komentaa.

Hänestä on käsittämätöntä, miten minut ja siskoni on voitu kasvattaa niin, aivan liian sallivasti, kaoottisesti. Meistä on kasvatettu villilapsia. Aivan mahdotonta.

Hänellä on isot kädet, ne punoittavat usein samoin kuin hänen kasvonsa, jos hän on hetkenkin auringossa tai menettää malttinsa. Kädet ovat vahvat. Ne käyvät kiinni, ne hyväilevät, mutta jotenkin tylästi, hyväily on omivaa, tunkeilevaa. Hänen äänensäkin yrittää olla pehmeä, mutta jotenkin liioitellusti, se kiristyy aina lauseen loppupuolella jotenkin kysyvästi vähän niin kuin kaipaisi puhekumppanilta hyväksyntää tai varmistaisi että toinen on samaa mieltä, kuuntelee häntä, on juonessa mukana. Paitsi että sävy ei muutu, vaikka mitään varmistusta ei tule, vaikka toinen vaikenisi tai sanoisi ei. Ääni pysyy muuttumattomana. Oikeasti se pieni kysyvä sävy on vain osa hänen alati pyörivää yksinpuheluaan.

Hän on iso mies. Jalat ovat rumat, niin kuin kaikkien jalat, mutta etenkin koska ne ovat karvaiset ja punoittavat ja kauheassa kunnossa. Outoa, että hänellä on karvaiset jalkaterät, koska muualta hän on karvaton, rinnasta ja käsivarsista. Varsinkin iho on ruma, siinä on vaaleanpunaisen, valkoisen, punaisen ja ruskean eri sävyjä. Kalun iho, jonka erektio aina kiristää pinkeäksi, on vaalean sinipunerva, ja kauempana terskasta iho muuttuu persikansävyiseksi ja kivespusseissa vaaleanruskeaksi ja ryppyiseksi, pussit ovat kuin kuollutta ihoa, aivan kuin luunkovaksi jäykistyneen ison kalun alapuolella riippuisi kappale vainajaa.

En koskaan nähnyt häntä kirja kädessä, mutta sarjakuvia hän arvosti, etenkin lännkärisarjakuvia. Hänellä oli melkein täydellinen kokoelma albumisarjaa, jonka sankarin nimi oli Blueberry. Niitä hän jumittui usein pitkäksi aikaa lukemaan vessaan. Melkein sanoin, että hän sulkeutui vessaan, mutta

se ei pitäisi paikkaansa. Kun meille vihdoin saatiin sisävevsa, oveen ei koskaan asennettu lukkoa, niin kuin ei minkään makuuhuoneenkaan oveen. Hän ei sallinut kenenkään kontrolloida omaa intimiteettiään. Nyt se tuntuu vähän oudolta, hänellehän olisi ollut kätevää panna ovi lukkoon, kun hän oli jossain huoneessa kaksin minun kanssani.

Hänen idolinsa oli Johnny Hallyday. Näin ollen meidänkin oli pakko kuunnella sitä tuntikausia, Johnny säesti pitkiä työpäiviä taloremontin aikana, mutta myös perheen automatkoja ja ystävien seurassa vietettyjä illanviettoja. Mitä enemmän samoja lauluja kuunteli, sitä enemmän sanoitukset kuulostivat pohjattoman tekopyhiltä. Aina sama virsi puhdassydämisestä sankarista, herkäksi paljastuvasta koviksesta, kärsivästä machosta, ai että se itsesäälin sinfonia tympäisi.

Isäpuoleni katsoi varmasti olevansa itsekin yksinäinen ratsastaja. Hän sanoi reagoivansa voimakkaasti vääryyksiin. Hän kertoi pari kolme esimerkkiä alakoulussa näkemistään kaltoinkohteluista, miten ne olivat saaneet hänet tyrmistymään. Kun hän yllätti siskoni tai minut pahanteosta, kumpikin sai ankan rangaistuksen, ja siitä sai olla varma, että rangaistus oli aina kollektiivinen. Hän pani meidät työntämään kottikärryjä kivilastissa pihan perälle tai kaivamaan kuoppia tai keräämään polttopuuta.

Hänellä oli korkea moraalinen vaatimustaso, josta ei ollut tinkiminen. Näin lapsuuteni aikana moneen otteeseen, miten sankarillisesti hän saattoi toimia auttaakseen muita. Vuorilla, onnettomuustilanteissa, tulipalon sattuessa. Muutaman vuoden hän ajoi ambulanssiakin. Monilla vaarallisilla rakennustyömailla hänet valittiin tiiminvetäjäksi ja turvallisuusvastaavaksi. Silloin hän oli kuin toinen ihminen. Hän satsasi aivan kaiken päämääränsä saavuttamiseen, lihakset ja mieli valppaana, hänessä oli sellainen sisäinen

hehku, että hänen ohjeistustaan teki mieli totella, hänen arviointikykyensä ja vaistoonsa luotti. Hän oli opas, joka johdattaisi meidät turvaan valmiina uhrautumaan yhteisen hyvän edestä, hän ei epäillyt hetkeäkään, vaan kohtasi vaarat, tulenliekit, lumipyryn. Urhoollisuuden ruumiillistuma.

Pidin häntä pitkään puolijumalana, kokoansa suurempana. Hän oli minusta kuin mytologinen olento, Sisyfos, demonien riivaama Prometheus. Vasta myöhemmin, etäisyyden turvin, tajusin, että ehkä hän oli sittenkin vain raukkis, jolla oli taito manipuloida ja käyttää hyväksi vielä itseäänkin heikomman haavoittuvuutta. Suljetussa perhepiirissä hän sai olla kaikkivoipa. Varmaan hän oli molempia, sekä sankari että surkimus. Ja eikö sitä joudukin mieluummin sankarin kuin surkimuksen uhriksi?

Teimme paljon remonttia koko perheen voimin. Etenkin kotitalossamme, jota panimme kuntoon perheen voimin, hän, äiti, sisko ja minä. Olimme siskon kanssa pieniä, teimme mitä pystyimme: kannoimme rakennustarpeita paikasta toiseen, hioimme seiniä, ojensimme aikuisille työkaluja. Olimme remonttipuuhissa kaikki viikonloput siinä missä aikuisetkin, vanhat laastin tahrinat verkkarit päällä. Jaoimme hanttihommat ja ruumiillisesta työstä tulevan tyydytyksen, koimme sen nautinnon kun ruokatauolla syö nälkäänsä hyvin ansaitun voileivän, pähkäilimme hiljaa yhdessä jonkin keskittymistä vaativan tehtävän äärellä. Taustalla koko ajan Johnny Hallydayn kappaleet C-kasetilta. Vielä nytkin lauluja kuullessani, ja niitähän kuulee kun ovat edelleen valtavan suosittuja, on vaikea olla tuntematta, kuinka veitsi kääntyy vanhassa haavassa, aivan kuin sanoituksilla olisi kaksoismerkitys, aina sama piilomerkitys, jonka vain minä kuulen.

*Quand ta bouche se fait douce
Quand ton corps se fait dur
Quand le ciel dans tes yeux
D'un seul coup n'est plus pur*

*Quand tes mains voudraient bien
Quand tes doigts n'osent pas
Quand ta pudeur dit non
D'une toute petite voix*

Que je t'aime, que je t'aime, que je t'aime

Suusi kun raukenee
Vartesi kun jännittyy
Taivas katseessasi sun
Yhtäkkiä myrskyntyy

Kätes tahtoisivat
Vaan sormes ei uskalla
Vastalauseesi sun
Kuuluu äänellä heikolla

Kuinka rakastankaan, kuinka sua rakastankaan

Hän tosiaan sanoi rakastavansa minua. Hän sanoi tekevänsä sen mitä teki vain saadakseen ilmaista rakkautensa, hän sanoi toivovansa enemmän kuin mitään muuta, että minäkin rakastaisin häntä. Hän sanoi alkaneensa lähestyä minua sillä tavalla, kosketella ja hivellä, koska hänen piti saada minuun lähempi yhteys, koska minä en suostunut hellyyteen, koska minä en sanonut että rakastan häntä. Sitten hän rankaisi minua kylmäkiskoisuudestani kajoamalla minuun seksuaalisesti. Hän lupasi, että niin kauan kuin minä pysyi-

sin hiljaa, hän ei koskisi muihin lapsiin. Myöhemmin hän sanoi myös, että jos taipuisin sanomaan, että rakastan häntä, jos edes teeskentelisin, hän muuttaisi käytöstään. En pysynyt. Se oli liian myöhäistä, siitä oli tullut mahdotonta. Olisin ennemmin kuollut kuin lausunut hänelle ne sanat. Myöhemmin hän lupasi lopettaa sillä ehdolla että minä olen hänelle kiltti, että teeskentelen muiden nähden. Minä lupasin. Sillä siitä tuli loppu.

Kolme kertaa kielen kärki hypähtää

Luen uudestaan Nabokovin *Lolitan*. Ensimmäisen kerran luin sen amerikkalaisen kirjallisuuden kurssille, jolla käsiteltiin transgressiivisiä, normeja järkyttäneitä kirjailijoita. Mukana olivat myös Henry Miller, William Burroughs ja Charles Bukowski. Olin parikymppinen, ja kaikenlaiset äärikokemukset, itsetuhoisuus, jopa hulluus vetivät minua puoleensa, mutta Lolita hämmensi minut täysin. En osannut odottaa löytäväni siitä niin paljon yhtymäkohtia omaan viheliäiseen elämäni.

Kirja ei ole provosoiva vain kuvaamiensa tapahtumien kautta, vaan ennen kaikkea kertojanäkökulmansa takia. Kertojana on syyllinen, pedofiili, ja lukija pakotetaan menemään hänen nahkoihinsa ja näkemään hänen sielunsa salat, miten hän perustelee tekonsa ja miten hän fantasioi, ja juuri siksi kirja on niin kiehtova ja hämmentävä. Lukijan mieli horjahtelee ymmärryksestä hyljeksintään, iljetyksestä myötätuntoon, kertojan omalaatuiselle huumorille hymähtelystä ehdottomaan inhoon. Kertojaa ymmärtää ja ei ymmärrä, lukija käväisee kertojan hulluuden perukoilla asti, pelkää tämän jokaista erävoittoa ja hurraa kun tämä tuhoutuu. Näkökulmavalinta vie kirjailijan kanssa tehdyn sopimuksen äärimmäisen pitkälle: lukija eläytyy kirjailijaksi, joka menee

rikollisen nahkoihin, muttei sorru ylettömään empatiaan. Ja jos rikollisen rooli vie liikaa mukanaan, kirjan teksti kyllä näpäyttää lukijaa sormille ja muistuttaa sopivissa kohdissa, että empatia tekee meistä hirviön rikoskumppaneita.

Se on harvinaista kirjallisuudessa. Siinä missä uhrin näkökulmasta on kirjoitettu romaaneja vaikka kuinka, törkeän pahantekijän pään sisään mennään harvoin, etenkin realistisissa teoksissa. Tai tarkemmin ottaen: se on harvinaista, jos aiheena ovat lapsiin kohdistuvat raiskaukset. Muissa rikostyypeissä kyllä ollaan usein rikollisen leirissä. Lukija on totunut eläytymään varkaan, petturin ja jopa murhaajan rooliin. Meidän kulttuurissamme raiskaus ei ole tabu, siihenhän törmää joka puolella, mutta siitä puhuminen, sen tarkasteleminen ja analysoiminen on.

Isäpuoleni ei koskaan lausunut ääneen sanaa raiskaus. Jopa oikeudessa, jossa hän sai raiskauksesta tuomion, hän väitti että se oli jotain muuta.

Heti *Lolitan* alkuluvuissa saa sukeltaa keskelle sitä miten Humbert Humbert pitää tyttöä viettelevänä nymfettinä. Hänestä tuntuu heti, että tyttö on hänen kumppaninsa, että he vastustavat yhteisymmärryksessä tytön äitiä, joka yrittää rajoittaa heidän päänäpistöjään. Lolitalla on eri kiinnostuksen kohteet kuin ikäisillään: kuvalehtien näyttelijätärret ja Hollywoodin rakkaustarinat. Hän haluaa huomiota hänen äitinsä vietteleeltä mieheltä ja on onnessaan, kun saa sitä. Hän käy miehen toimistossa, istuu viereen sohvalle ja heilauttaa paljaat säärensä miehen syliin. (On kiusoitte-lua olla miehen kanssa samassa talossa, osua miehen kanssa samaan aikaan kylpyhuoneeseen, kulkea kaikessa siroudessaan niissä vaatteissa, hymyillä tai olla hymyilemättä.) Lolita haluaa jotain miehestä. Ja mies kuvittelee tietävänsä kyllä mitä, nimittäin sitä mitä hän itse haluaa. (Myös minun isäpuoleni yritti puheillaan lavastaa suostumukseni. Etkö tyk-

kääkin tästä? Tykkäät sinä, ai että kun tekee hyvää. Sinä niin tykkäät tästä.) Mies toistelee sitä itselleen, yrittää vakuuttua, vaikka pieni epäily aina nostaa päätään, sillä pohjimmiltaan hän tietää, ettei tyttö halua aivan samaa kuin hän. Sitä paitsi sillä hetkellä kun hän lopulta saa haluamansa, kun fantasia siirtyy toiminnaksi, kirjan sävy muuttuu, ja juuri siinä kohdassa on kuuluisa lausahdus pikku haamusta ja komedia keikahtaa tragediaksi.

Rikolliset sepittävät usein tarinoita itselleen kestääkseen oman todellisuutensa. Pervertikot tolkuttavat itselleen, että heidän tuntemuksensa ja tekonsa taustalla on rakkaus. (*Saatatte herjata minua ja uhata tyhjentää oikeussalin, mutta siihen asti kun suuni on tukittu ja olen puoleksi kuristunut, minä huudan nöyrää totuuttani. Haluan maailman tietävän, kuinka paljon rakastin Lolitaani.* Englanninkielisessä alkuteoksessa on kokonaan ranskaksi kirjoitettu osuus: *Minä rakastin sinua. Olin viisijalkainen hirviö, mutta rakastin sinua. Olin halveksittava ja raaka, ja katala, ja kaikkea, mais je t'aimais, je t'aimais!*) *Lolitan* alkuluvut havainnollistavat suunnattoman hienosti tämän ajatusrakennelman. Konstruktio on vakuuttava. Saalistajan keksimään maailmaan tekee lähestulkoon mieli uskoa, vaikka samanaikaisesti tekstissä ilmenee koko joukko merkkejä, joista voi havaita kaiken perustuvan valheeseen.

Humbert kokee olevansa ennen kaikkea uhri. Vastoinkäymisten, muiden ihmisten tai itsensä uhri. Hän on hallitsemattomien voimien armoilla. Pakkomielteinen suhtautuminen nymfetteihin kumpuaa hänen tiedostamattomastaan, jostakin lapsuudessa koetusta autuuden hetkestä, jonka muisto ei jätä häntä rauhaan. Hän on uhrin roolissa teko-pyhässä yhteiskunnassa, joka teeskentelee paheksuvansa lasten ja aikuisten välisiä rakastumisia, paitsi kun asialla ovat suurmiehet, koska suurmiehille kaikki on sallittua (Dante

rakastui 9-vuotiaana Beatriceen, Petrarcalla oli 12-vuotias Laura-muusa jne.).

Jossain toisessa paikassa ja toisella aikakaudella meidän suhteemme olisi annettu jatkoa. Koska luonto tikanpojan puuhun vetää. Meitä ei vain ymmärretä tässä maailmassa. Siksi kukaan ei saa tietää tästä.

Lisäksi Humbert keksii tarinan viettelemisestä. *Aion kertoa teille jotakin hyvin omituista: hän se vietteli minut.* On kuitenkin aivan selvää, että hän liioittelee kaikkea sitä minkä perusteella kuvittelee Lolitan olevan juonessa mukana. Koko kirja on kirjoitettu niin, että lukija joutuu seuraamaan kieroutuneen omantunnon jatkuvaa vilppipeliä, joka väkisin vääntää tosiasiat sellaiseen asentoon, että ne oikeuttavat Humbertin fantasiat. Siinä on vain se, että moni erehtyy tulkitsemaan pöyristyttävät väitteet kirjaimellisesti. Lolita kuvitellaan isäpuolestaan kiinnostuneeksi letukaksi, joka tahallaan härnäämällä hakee kosketusta.

Tykkäätkö tästä? No tykkäät tykkäät.

Kirjan nimi on *Lolita*, mutta Lolita itse loistaa poissaolollaan. Hänet nähdään saalistajansa katseen suodattamana, eikä hän juuri ole olemassa omana itsenään vaan miehen fantasian täydellistymänä, kiihottavan pikkutyön ruumiilistumana. Humbert tunnustaa tosiasiat vasta aivan lopussa romahduksen jo tapahduttua. Odottaessaan, että poliisi tulee nostamaan hänet autosta ulosajon jälkeen, hän manaa esiin muiston viimeisestä ilmestyksestään: kulkiessaan maata ristiin rastiin hatkat ottaneen Lolitan perässä hän oli kerran eksynyt vuoristotiellä ja pysähtynyt katsomaan pientä kaupunkia kaukana alapuolelleen. Hänen korviinsa kohosi sieltä ”soinnukas äänikuoro”: *Seisoin ylhäisellä rinteelläni kuunnellen tuota musikaalista värähtelyä, noita erillisten huutojen välähdyksiä, joiden taustana oli eräänlainen häveliäs mumina, ja silloin tiesin, että toivottomana kalvava seikka ei ollut se, että*

Lolita puuttuisi viereltäni, vaan se, että hänen äänensä puuttui tuosta sopusoinnusta.

Tämän toteamuksen voi tulkita eri tavoin. Se viittaa alun mainintaan pikku haamusta, syyllisyyden tunteesta, joka kumpuaa siitä, ettei Humbert antanut Lolitan olla lapsi lasten joukossa. Minusta hän kuulostaa siinä myös tunnustavansa että hänen äänensä puuttui yleensäkin. Ne muutamat kerrat, kun Lolita pääsee ääneen, lukija tajuaa heti, etteivät hänen tuntemuksensa ja havaintonsa ole ollenkaan sellaisia mitä hänen isäpuolensa niistä väittää. *»Senkin pölli», hän sanoi hymyillen minulle suloisesti. »Senkin inhottava otus. Olin raikas kuin ruusu, ja katso nyt mitä olet minulle tehnyt. Minun pitäisi soittaa poliisille ja kertoa että sinä raiskasit minut. Voi sinä likainen, likainen vanha äijä.»* Vaikka kuinka monessa dialogiosuudessa, kun Lolitaa siteerataan suoraan, hän ilmaisee vastustavansa päällekkäyvää miestä: *»Voi, ei kai taas», »Äs, anna minun olla, kuule», »herran tähden, jätä minut rauhaan».*

Ei, minä en tykännyt. En koskaan tykännyt, en ainuttakaan kertaa.

Välillä Humbert huomaa sen itsekin. Itsekeskeisen virren pinnalle nousee kuonaa: tyttö paljastaa sisäisen maailman, jolta Humbert haluaisi ummistaa silmänsä. *Muistan tiettyjä hetkiä, nimittäkäämme niitä jäävuoriksi paratiisissa, kun olin saanut hänestä täyden tyydytyksen – uskomattomien, mieli-puolisten ponnistusten jälkeen, jotka tekivät minut veltoksi ja kietoivat ympärilleni taivaansinisen hunnun – jolloin vedin hänet syliini ja inhimillisen hellyyden äänettömät valitukset täyttivät viimeinkin mieleni (hänen ihonsa kimalteli neon-valossa, joka tuli kivetyltä pihalta sälekaihtimen raoista, hänen noenmustat ripsensä olivat takussa, hänen totiset harmaat silmänsä tyhjemmät kuin koskaan – kaikin tavoin kuin pieni potilas, joka on edelleenkin huumausaineen vaikutuksen alai-*

sena suuren leikkauksen jälkeen) – ja hellyys syveni häpeäksi ja epätoivoksi, ja minä tuuditin ja keinutin yksinäistä kevyttä Lolitaani marmorikäsvilläni ja voihkin hänen lämpimään tukkaansa ja hyväilin häntä päämäärättömästi ja pyysin sanoitta hänen siunaustaan, ja sitten tämän inhimillisen tuskaisen epätsekkään hellyyden huipulla (kun sieluni kirjaimellisesti kierteli hänen alastonta ruumistaan valmiina katuun) aivan yhtäkkiä, ironisesti, kammottavasti, himo alkoi taas nosta päätään – ja »voi ei» sanoi Lolita huokaisten taivaalle, ja seuraavassa hetkessä hellyys ja taivaansini – kaikki tyynni oli poissa.

Vaimea kieltosana onkin jylisevän voimakas. Jos itse Humbertkin sen kuulee, vaikka haluaisi pysyä lujana, meidänkin täytyy pystyä kuulemaan se.

Nabokovin tekstin kohdeyleisö ajatellaan älykkäiksi lukijoiksi, jotka osaavat pitää asiat erillään, kääntyä alhaista kertojaa vastaan ja olla lankeamatta myötätunnon ansaan. Sellaista pidetään kirjallisuuskritiikissä voimannäyttönä, teknisenä urotyönä: kirjailija ei ehkä suorasanaisesti tuomitse rikosta, mutta onnistuu ainakin osoittamaan sen julmuuden, huolimatta siitä että kertoja tuntuu puolustelevan tekoa.

On lukijoita, suuriakin, ja sillä tarkoitan ammattilaisia, ei mitään eilisen teeren poikia, vaikkapa Maurice Couturier tai Mary Gaitskill, joiden mielestä *Lolita* on kaikesta huolimatta rakkaustarina, ja vielä tavallista kiihkeämpi, koska se perustuu tabuun. Kiero ja tuomittu rakkaus, mutta rakkaus kumminkin. Tuntuu oudolta, että tällaista voi vielä tänä päivänä sanoa. Rakkaustarinan pitäisi olla kahden kauppa. *Lolitassa* kuitenkin tämä tuntemus on vain Humbertilla. Miten siitä voi tulla rakkaustarina, jos rakastaa saamatta vastakaikua, haluaa ilman että on haluttu, hyväilee ilman suostumusta? Kertoja on koko ajan yksin halunsa, päähänpinttymänsä ja pakkomielteensä kanssa. Seuranaan hänellä on ensin fanta-